

Arvamus, “Majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kolmanda aruande – Ühtekuuluvuse uus partnerlus: konvergens, konkurentsivõime, koostöö, kohta”

(COM(2004) 107 lõplik)

(2004/C 302/14)

Euroopa Komisjon otsustas 8. detsembril 2003 vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega seoses järgmise dokumendiga: “Majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust käsitlev kolmas aruanne”.

Majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse osakond, kellele tehti ülesandeks tööde ettevalmistamine, võttis vastu 8. juunil 2004. a oma arvamuse. Ettekandja oli hr Barros Vale.

Oma 410. plenaaristungil 30. juunil ja 1. juulil 2004. a (30. juuni koosolekul) võttis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 118 poolt- ning 5 erapooletu häälega, vastu järgmise arvamuse:

1. Sissejuhatus

1.1 “Majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust käsitlev kolmas aruanne”, mille motoks on “uus partnerlus ühtekuuluvuse heaks: lähenemine, konkurentsivõime ja koostöö”, hõlmab kokkuvõtet ühtekuuluvuspoliitikast Euroopa Liidus ja eriti edusamme majanduslikus, sotsiaalses ja territoriaalses ühtekuuluvuses ning prognoosi.

1.2 Aruanne on jagatud kolmeks põhiliseks osaks ja sisaldab peale selle esimestel lehekülgedel kokkuvõtet ning järeldusi koos ettepanekuga ühtekuuluvuspoliitika reformi kohta:

— I. osa – Ühtekuuluvus, konkurentsivõime, tööhõive ja majanduskasv – aktuaalne olukord ja tendentsid;

— II. osa – Liikmesriikide poliitika mõjud ühtekuuluvusele;

— III. osa – Ühenduse poliitika mõjud: konkurentsivõime, tööhõive ja ühtekuuluvus;

— IV. osa – Struktuuripoliitika mõjud ja lisanduv kasu.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab tulemusi, mis ühtekuuluvuspoliitikas, ühes Euroopa Liidu põhilises poliitika valdkonnas, on viimastel aastatel saavutatud. Ta on arvamusel, et käesolevas arvamuses sisalduvad ettepanekud vastavad eesmärkidele, mille toetamist ta juba terves reas dokumentides on väljendanud.

1.3.1 Sellega seoses tervitab komitee ka seda, et komisjon jätab arvesse võtmata ettepanekud ühtekuuluvuspoliitika renationaliseerimise kohta.

1.4 Et arvestada aruande kompleksust ja temaatilist mitmekesisust ning võimaldada problemaatika paremat kajastamist, on käesoleva arvamuse ülesehitus orienteeritud komisjoni aruande ülesehitusele. Arvamuse lõpus antakse hinnang senistele arengutele ja selgitatakse tulevikuperspektiive.

2. I OSA – ühtekuuluvus, konkurentsivõime, tööhõive ja majanduskasv – aktuaalne olukord ja tendentsid

2.1 Erinevate statistiliste andmete alusel käsitletakse aruandes majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse olukorda Euroopas ja võimalikke positiivseid mõjusid lähenemisele.

2.2 Selles dokumendis käsitletakse “ühtekuuluvusriikide” edusamme seoses reaalse lähenemisega – 2001. aasta ja osaliselt 2002. aasta andmete alusel – küllaltki põhjalikult ja näidatakse mitmesuguseid perspektiive. Analüüs hõlmab ka ühtekuuluvuse olukorda laienuvad Euroopas.

2.3 See aruande osa tegeleb ühe elaniku kohta arvestatud SKP ja tööhõive tõusuga ühtekuuluvusriikides viimastel aastatel võrreldes ülejäänud EL-ga ning erinevuste arenguga EL15-s viimase kümne aasta jooksul, kusjuures eritählepanu on eesmärk-1-regioonidel. Peale selle vaadeldakse liikmesriikide hiljutist majanduslikku arengut, kusjuures käsitletakse nende maade majandussuutlikkust ja viidatakse sellele, et nende maade lähenemiseks EL keskmisele sissetulekute tasemele on vaja kiiret kasvutempot pikema aja jooksul.

2.4 Elanikkonna vananemine Euroopa Liidus ning konkurentsivõimet, majanduskasvu ja tööhõivet mõjutavad peamised faktorid nagu innovaatus ja teadmised kuuluvad koos keskonnakaitsega Göteborgi eesmärkide raames aspektide hulka, millele selles aruande osas tähelepanu juhitakse.

2.5 Üldised aspektid

2.5.1 Viimase kümne aasta jooksul ja eelkõige üheksakümendate aastate teisel poolel on EL ühtekuuluvus nii riiklikul kui ka regionaalset tasandil selgelt kasvanud, st erinevused nii riikide kui ka regioonide vahel on vähenenud. Ometi oli see areng selgemini nähtav liikmesriikide kui regioonide tasandil.

2.5.2 Vaatamata struktuurifondide positiivsele panusele ja seni saavutatud edusammudele on ikkagi suuri erinevusi heaolu ja majandussuutlikkuse osas, mis tulenevad mõnede riikide ja regioonide struktuurilistest kitsaskohtadest.

2.5.3 Peale selle valmistab endiselt probleeme kõige väiksema heaolutasemega regioonide konkurentsivõime. Mõned regioonid Euroopas on liiga tugevalt eraldunud, on puudu kvalifitseeritud tööjõust ja investeringutest, ja neil pole vahendeid, et astuda samm infoühiskonda.

2.5.4 Sotsiaalse ühtekuuluvuse ja tööhõive vallas on pealtnäha saavutatud kõige vähem edusamme:

2.5.4.1 Pikaajaline tööpuudus püsib visalt.

2.5.4.2 Tööhõive väike tõus EL15-s 2001. aastal koos tööhõive langusega ühinevates riikides viimase aasta jooksul tingis regionaalsete erinevuste järkjärgulise teravnemise.

2.5.4.3 Loomulik iive langeb kõigis Euroopa regioonides ja hakkab lähiaastatel ilmselt veelgi rohkem langema (demograafiliste prognooside kohaselt on kõigis liikmesriikides ja ühinevates riikides vaid väheste eranditega oodata iibe langust).

2.5.4.4 Tööhõive seisukohalt on aga kõige olulisem fakt, et töövoimelises eas elanikkonna arv kahaneb kiiremini kui rahvastiku üldarv. Prognooside kohaselt on 2025. aastal 35 % töötajaid EL15-s üle 50-aastased, võrreldes 26 %-ga 2000. aastal. Sellega paralleelselt tõuseb pidevalt üle 65-aastaste inimeste osakaal.

2.5.4.5 Andmetest ilmneb vanusesõltuvuskvoodi tõus. EL15-s on üle 65-aastaste osa töövoimelisest elanikkonnast praegu peaaegu 25 %, st. iga pensionialise inimese kohta tuleb neli 15-64-aastast. 2025. aastaks tõuseb see osa 36 %-ni, st. iga pensionialise elaniku kohta tuleb vähem kui kolm töövoimelist inimest. Ühinevates riikides tõuseb see osa alla 20 %-lt enam kui 30-le.

2.5.4.6 Aruandes selgitatakse siiski ka, et nendest andmetest ei selgu, kui paljud töövoimelises eas inimesed ka tegelikult töötavad ja seega üle 65-aastaste pensione finantseerida saavad (2002. aastal töötasid EL15-s töövoimelises eas inimestest vaid 64 % ja ühinevates riikides isegi vaid 56 %, kusjuures need arvud erinevad riikide ja regioonide lõikes väga suurel määral).

2.5.5 Aruandes viidatakse sellele, et uute liikmesriikide ühinemisega 2004. aasta mais suurenevad erinevused – nii sissetulekute kui tööhõive osas – Euroopa Liidu riikide ja regioonide vahel veelgi. Need riigid on viimastel aastatel näidanud küll suurt kasvutempot, kuid nende SKP ühe elaniku kohta ja kindlasti ka tööhõivekvoodid on ikka veel selgelt alla EL15 keskmist.

2.5.6 Seoses järjest tihedama läbipõimuvusega kaubanduses ja investeringutes võib tänu uute liikmesriikide majanduslikule arengule tekkida dünaamika, mis paneb kogu EL-s aluse suuremale kasvutempole ja aitab ka seda säilitada. Positiivsed impulsid ilmnevad eelkõige Saksamaal ja Itaalias.

2.5.7 Laienenud liidus võib liikmesriike nende SKP järgi ühe elaniku kohta jagada kolme gruppi:

— Esimeses grupis, kuhu kuulub 12 praegusest 15 liikmesriigist, on SKP ühe elaniku kohta selgelt üle EL25 (10 protsendipunkti või rohkem) keskmise;

— Teises grupis, kuhu kuulub kokku kuus riiki – ülejäänud kolm praegust liikmesriiki Hispaania, Portugal ja Kreeka pluss Küpros, Sloveenia, Malta ja Tšehhi Vabariik – on SKP ühe elaniku kohta 73-92 % EL25 keskmisest;

— Kolmandas grupis, mis hõlmab kaheksat riiki (koos Rumeenia ja Bulgaariaga), on SKP ühe elaniku kohta alla 60 % ühenduse keskmisest.

2.5.8 Territoriaalset ühtekuuluvust puudutavas peatükis selgitatakse, et piiriülene, riikidevaheline ja regioonidevaheline koostöö regioonide vahel aitab oluliselt kaasa kogu ühenduse tasakaalustatud arengule.

2.5.9 Seoses kasvu ja tööhõive määramise faktoritega on aruande kohaselt olemas järgmised regionaalsed erinevused:

— Mis puutub inimressurssidesse, siis väiksema heaoluga piirkondades on suur osakaal mittetäieliku haridusega inimestel; nende inimeste osakaal, kes koolitusüritustel osalevad, on ühtekuuluvusriikides, välja arvatud Iirimaa, kaugel alla keskmise ja ühinevates riikides veelgi madalam.

— Aruandes tuuakse esile mitmeid indikaatoreid, mille alusel ilmnevad suured erinevused EL15 liikmesriikide vahel innovaativuse osas. Kulutused teadusele ja arendustegevusele tõendavad eesmärk-2-regioonide mahajäämust (ettevõtete kulutused teadusele ja arendustegevusele suhestatuna SKP-ga on oluliselt alla Euroopa keskmise ja moodustavad veidi üle viiendiku ühenduse keskmisest).

2.5.9.1 Ühinevates riikides kulutatakse SKP-ga võrreldes kaugelt vähem teadusele ja arendustegevusele kui enamikes EL15 liikmesriikides, kuid vaid natuke vähem kui eesmärk-1-regioonides.

2.5.9.2 Nagu ka EL15-s koondub ka ühinevates riikides küllaltki suur osa teaduse ja arendustegevuse kulutustest jõukamatesse piirkondadesse.

2.5.9.3 Regionaalsed erinevused juurdepääsus informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiale (IKT) püsivad siiski edasi.

2.5.10 Aruandes viidatakse sellele, et kõigepealt tuleb luua mitmesuguseid eeldusi jätkusuutlikuks regionaalseks arenguks ja tööhõive soodustamise strateegiate elluviimiseks. Aruande kohaselt tuleb siseriiklikul tasemel stabiilsusele ja kasvule orienteeritud keskkonna ja õiguslike, eriti maksuõiguslike raamtingimuste abil hoolitseda selle eest, et ettevõtete usaldus tõuseks. Regionaalsel tasemel on vaja kohaseid materiaalseid infrastruktuure ja kvalifitseeritud tööjõudu, eriti eesmärk-1-regioonides ja ühinevates riikides, kus mõlema osas on tõsised puudujäägid. Aruandest selgub põhimõtteliselt, et regioonides tuleb täita terve rida tingimusi, mis on otseselt seotud konkurentsivõime "immateriaalsete" faktoritega nagu näiteks innovaatilisus, teaduse ja arendustegevuse ning IKT kasutamine, et saaks ellu viia Lissaboni strateegia eesmärgid.

2.5.11 Aruandes nenditakse peale selle, et keskkonnakaitses valitsevad Göteborgi eesmärkide saavutamist silmas pidades olulised erinevused.

2.6 Ühtekuuluvusriigid

2.6.1 Lähenevuskriteeriumitele vastavuse põhjalik kontrollimine ühele elanikule vastava SKP, tööhõive ja tootlikkuse osas ühtekuuluvusriikides lubab järeldada, et need maad teevad jätkuvalt edusamme ja et nende majanduskasv oli ajavahemikul 1994-2001 üle ühenduse keskmise. Iirimaa tuuakse siinkohal konkreetseks näiteks selle kohta, kui tõhus on struktuurifondidest saadav abi, kui ta on kooskõlas vastava riigi majanduskasvule orienteeritud poliitikaga.

2.6.2 Nagu aruandes rõhutatakse, on pärast eelmise aruande avaldamist majanduskasv EL-s tuntuvalt aeglustunud, mis paratamatult tõi tagajärgi ka ühtekuuluvusele, mitte ainult tööpuuduse kasvu tõttu, vaid ka seetõttu, et tingimused regionaalsete erinevuste edasiseks vähendamiseks sissetulekute ja tööhõive osas on halvenenud.

2.6.3 Majanduskasvu aeglustumine EL-s, mis oli täheldatav praktiliselt kõigis liikmesriikides, puudutas ühtekuuluvusriikidest kõige enam Portugali. Kui prognoosid 2004. aasta kohta täide lähevad, siis on 2001. aasta andmete alusel karta, et Portugalis saavutatud ühenduse keskmisele lähenemine läheb uuesti kaduma.

2.6.4 Aruande kohaselt vähenes 2001. aastaks erinevus SKP osas ühe elaniku kohta väiksema heaoluga EL regioonide ja ülejäänud regioonide vahel – mida silmas pidades ühtekuuluvuspoliitika esmajoones käivitati. Praegusel hetkel pole aga

võimalik öelda, kuidas on areng toimunud pärast 2001. aastat, kuna viimaste aastate kohta puuduvad regionaalsed andmed.

2.7 Liituvad riigid

2.7.1 Liituvates riikides on regionaalsed erinevused SKP osas ühe elaniku kohta oluliselt suurenenud. Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias on suurema heaolutasemega regioonides elava 20 % elanikkonna SKP veidi enam kui kaks korda suurem kui sellel 20 %-l, kes kõige madalama heaolutasemega regioonides elavad.

2.7.2 Aruande kohaselt on vaja pikema perioodi jooksul kõrget majanduskasvu, et nende riikide sissetulekute tase saaks läheneda ühenduse keskmisele. Nende riikide majanduskasv tõstaks ka EL majanduse kasvutempot tervikuna ning aitaks kaasa tööpuuduse vähenemisele ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurenemisele.

2.7.3 Ühinevates riikides on majanduskasv – osaliselt seoses tähtsa ekspordituruga EL majanduslangusega – pärast 2001. aastat aeglustunud, mis on tinginud tööpuuduse kasvu.

2.7.4 2002. aastal oli tööhõivemäär kümnes liitavas riigis keskmiselt 56 %, olles seega oluliselt madalam EL15 keskmisest, mis oli ümardatult 64 %. Kõigis ühinevates riikides, välja arvatud Küpros, oli tööhõivemäär madalam kui Lissaboni strateegia alusel Euroopale kehtestatud näitajad (67 % 2005. ja 70 % 2010. aastaks).

2.8 Laienemine

2.8.1 Laienemisega suurenevad erinevused kõige suurema ja kõige väiksema heaolutasemega liikmesriikide vahel. Uutes liikmesriikides oli küll viimastel aastatel suurem majanduskasv kui EL15-s, kuid mahajäämus vanadest liikmesriikidest SKP osas ühe elaniku kohta on endiselt väga suur. Vaid Maltal, Küprosel, Tšehhi Vabariigis ja Sloveenias oli SKP ühe elaniku kohta 2002. aastal enam kui 60 % EL15 keskmisest. Poolas, Eestis ja Leedus oli see määr 40 %, Lätis ümardatult 35 % ning Bulgaarias ja Rumeenias ümardatult 25 %.

2.8.2 Laienemine mõjutab regioonidevahelisi erinevusi veelgi rohkem kui riikidevahelisi erinevusi. Viimaste hinnangute kohaselt (2001) elab 73 miljonit inimest, umbes 19 % EL15 elanikkonnast, regioonides, kus SKP ühe elaniku kohta on alla 75 % ühenduse keskmisest. Laienemine toob kaasa selle, et EL25-s kasvab inimeste arv, kes elab regioonides, kus SKP ühe elaniku kohta on alla 75 % ühenduse keskmise, kasvab umbes 123 miljonini. Bulgaaria ja Rumeenia liitumusega tõuseb see arv 153 miljonini, st enam kui kahekordseks võrreldes praeguse hetkega.

2.8.3 Aruandes nenditakse, et – juhul kui peetakse kinni toetuskoõlblikkuse kriteeriumist eesmärgi 1 raames – seoses laienemise statistiliste tagajärgedega, mis tingivad keskmise SKP ühe elaniku kohta languse, kaotaksid mõned regioonid õiguse struktuuriabile, kuigi nende SKP ühe elaniku kohta on pärast laienemist täpselt sama suur kui varemgi. See puudutab näiteks mitmeid regioonide Saksamaal, Hispaanias, Kreekas, Itaalias ja Portugalis.

3. II. OSA – Liikmesriikide poliitika panus ühtekuuluvusse

3.1 Aruande 2. osas vaadeldakse liikmesriikide poliitika panust Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitikasse. Sealjuures käsitletakse seda kui täiendust, kuna mõlemal juhul taotleti reaaltulu ja eluvõimaluste tasakaalustatumat jaotumist regioonides ning kogu territooriumi ühtlasemat arengut nii üksiku riigi kui kogu Euroopa vaatepunktist.

3.1.1 Komisjon viitab sellele, et avaliku sektori kulutuste vähendamiseks vajalikud piirangud kujutavad endast impulsi programmide kvaliteedi parandamiseks, isegi siis, kui ei osata ette näha, kui võrd see regionaalse ühtekuuluvuspoliitika tõhusdamisele kaasa aitab.

3.1.2 Aruanne sisaldab andmeid, mis – olgugi ebatäielikud – tõendavad selgesti, et suur osa üksikute EL liikmesriikide avaliku sektori kulutusi (eriti sotsiaalse kaitse vallas) on seotud euroopaliku ühiskonnamudeliga ja – taotluslikult või mitte – aitavad need oluliselt kaasa erinevuste vähendamisele reaaltulu ja eluvõimaluste osas.

3.1.3 Seoses muutustega avaliku sektori kulutuste jagamises rõhutatakse asjaolu, et vaatamata rahvastiku vananemisele ja pensionide osakaalu suurenemisele ajavahemikul 1995-2002 vähenes EL-s sotsiaalkindlustusele tehtavate kulutuste osakaal SKP-st järjest (välja arvatud mõnedes riikides nagu Saksamaa, Kreeka, Portugal ja – vähemal määral – Itaalia).

3.1.4 Veel tõdetakse aruandes, et regionaalpoliitika on üksikutes liikmesriikides erinev, mis on seotud institutsiooniliste faktoritega (peamiselt poliitiliste pädevuste detsentraliseerituse astmega majanduslike toetuste valdkonnas), kuid ka erineva ettekujutusega majanduse arengut määravatest faktoritest.

3.1.5 Aruande kohaselt kuulub regionaalpoliitika tähtsate strateegiatega hulka ka välismaiste otseinvesteeringute soodustamine, kuna need aitavad kaasa uute töökohtade loomisele ja kujutavad endast vahendit tehnoloogiate ja oskusteabe ülekandmiseks. Regionaalarengu oluline eesmärk on seega muuta regioon atraktiivseks välisinvestoritele.

3.1.6 Vaatamata andmete ebatäielikkusele ilmneb neist, et investeeringud koonduvad ebaproportsionaalselt majanduslikult dünaamilistesse regioonidesse ühe riigi ja ka kogu EL territooriumi piires.

3.1.7 Ühtekuuluvusriikide, aga ka ühinevate riikide valitsused seisavad erilise dilemma ees: võimalik kompromiss kõige vähem arenenud regioonide investeeringupaikadena atraktiivseks muutmise vajaduse ja asjaolu vahel, et investeeringud loomuldaselt liiguvad siiski dünaamilistesse regioonidesse.

4. III. OSA – panus ühenduse poliitikasse: konkurentsivõimse, tööhõivesse ja ühtekuuluvusse

4.1 Teises ühtekuuluvusaruandes oli panustamine ühenduse ühtekuuluvusele suunatud poliitikasse kesksel kohal. Kolmanda aruande 3. osas on tegemist küsimusega, kui võrd see poliitika pärast 2001. aastat, eelkõige silmas pidades Lissabonis ja Göteborgis seatud eesmärgi, muutunud on.

4.1.1 Lissaboni strateegia alusel tehtud algatustest ilmnevad eelkõige edusammud uute tehnoloogiate kasutuselevõtus (internetiühendus koolides ja elektroonilised ametkondlikud teenused kõigis ühinevates riikides, millest mõned on teatud valdkondades kaugelt enam arenenud kui praegused EL liikmesriigid).

4.1.2 Peale erinevuste liikmesriikide vahel näitlikustab aruanne ka Euroopa tööhõivestrategiega positiivseid mõjusid tööturul (keskmise tööpuudusemäära alanemine EL-s ja tööhõivemäära tõus).

4.1.3 Kirjeldades ülejäänud ühenduse poliitikaid, mis tugevdavad majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust (eelkõige transpordi-, telekommunikatsiooni-, energia-, agraar-, kalandus- ja keskkonnapolitiika), tõstetakse esile üleeuroopaliste transpordi-, telekommunikatsiooni- ja energiavarustusvõrkude arengut, mis eriti pärast 1991. aastat on võimaldanud sidepida- mist tõhustada. Lähiaastatel on eelkõige ühinevates riikides oodata veel selgemaid mõjusid.

4.1.4 Võttes arvesse asjaolu, et säästlik areng on vastavalt Kyoto protokollile üks energiapolitika prioriteete, võimaldab uute energiaallikate kasutuselevõtt ääremaaudel ühest küljest oma energiavarustust mitmekesistada ja teisest küljest elukvaliteeti parandada. Investeeringud keskkonnakaitsesse võivad samuti oluliselt kaasa aidata töökohtade loomisele.

4.1.5 Aruandes rõhutatakse riiklike toetuste ja ühtekuuluvuspoliitika komplementaarsust. Riiklike toetuste kontroll on vajalik selleks, et saavutada Lissaboni ja Göteborgi eesmärged. Seetõttu kutsutakse liikmesriike üles juhinduma oma strateegiates horisontaalsetest eesmärkidest.

4.2 Kokkuvõtteks viidatakse sellele, et turvalise keskkonna loomine, milles peetakse kinni seadustest, on jätkusuutliku majandusliku arengu peamine eeldus.

5. IV OSA – Struktuuripoliitika lisanduv kasutegur ja mõjud

5.1 Selles aruande osas on toodud ülevaade ühtekuuluvuspoliitika tulemustest ajavahemikul 1994-1999 ja teatud programmide läbiviimisest ajavahemikul 2000-2006. Analüüsitakse ühtekuuluvuspoliitika mitmeid aspekte, näiteks struktuuripoliitika panust mahajäänud regioonide säästlikku arengusse, ühtekuuluvuspoliitika mõjusid väljaspool eesmärk-1-regioone, Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) rolli tööhõivesse ja üld- ning kutseharidusesse tehtavate investeeringute valdkonnas, struktuuripoliitika rolli koostöö edendamises ja ühinemisele abi tulemusi uutes liikmesriikides

5.2 Antud tulemuste hulgas väärivad äramärkimist eriti järgnevad:

5.2.1 Ajavahemikel 1989-1993 ja 1994-1999 ilmnis peaaegu kõigis eesmärk 1 alla kuuluvates riikides riiklike investeeringute märkimisväärne kasv.

5.2.2 Struktuurifondide vahendeid kasutati üleeuroopaliste võrkude ülesehitamiseks, mis tõstis kõnealuste regioonide atraktiivsust ja soodustas majandustegevust.

5.2.3 Tõdeti, et teaduspõhise majanduse arenguks ei piisa ainult investeeringutest infrastruktuuri ja varustusse. Seetõttu oli eelmisel kümnendil vaja struktuuripoliitilisi meetmeid (eelkõige eesmärk-1-regioonides) ka uurimis- ja arenduspotentsiaali tugevdamiseks.

5.2.4 Peale selle avaldasid struktuurifondide toetused positiivset mõju keskkonnakaitsele.

5.2.5 Viimastes empiirilistes uuringutes vaadeldakse tegelikku lähenemist regioonide vahel ja tõdetakse, et esineb positiivne seos struktuurifondide abi suuruse ja reaalse SKP kasvu vahel.

5.2.6 Simulatsioonide baasil struktuuripoliitika makroökoonoomiliste tulemuste kohta ajavahemikul 1994-1999 arvatakse, et struktuuriinvesteeringute tulemusel kasvas reaalne SKP 1999. aastal Kreekas 2,2 %, Hispaanias 1,4 %, Iirimaa 2,8 % ja Portugalis 4,7 %. Need erinevused peegeldavad rahvamajanduste erinevat avatuse astet, viimasel kahel juhul on see eriti kõrge.

5.2.7 Struktuuriinvesteeringud esinevad koos investeeringute selge kasvuga (eriti infrastruktuuridesse ja inimkapitali), mis oli 1999. aastal Portugalis hinnanguliselt 24 % ja Kreekas 18 %.

5.2.8 Ilmselt on struktuuriabi "riiklikku lähenemist" mõningatel juhtudel soodustanud (Iirimaa), kusjuures teistel juhtudel on nad pigem olnud vastukaaluks majandustegevuse polariseerimise tulemustele (Hispaania). Kogemused näitavad siiski, et niisugune kompromiss "regionaalse" ja "riikliku" lähenemise vahel sõltub eelkõige majandustegevuse ja asustustuumikute ruumilisest jaotusest konkreetses riigis.

5.2.9 Struktuurifondid aitavad kaasa majanduslikule integratsioonile. Euroopa rahvamajandused on järjest tihedamini üksteisega läbipõimunud, nagu näitavad kaubandus- ja investeeringuvood nende vahel. Ühtekuuluvusriikide tulu kaubandussidemete ülejäänud EL-ga on viimase kümne aastaga enam kui kahekordistunud. See olukord tõestab, et ka teised riigid on saanud kasu struktuuriabist vähemarenenud regioonidele. Ajavahemikul 2002-2006 pöördub ligikaudu veerand niisugustest kulutustest (24,1 %) liidu teistesse riikidesse tagasi, eelkõige seetõttu, et need riigid on saanud ühtekuuluvusriikidesse rohkem ekspordida masinaid ja seadmeid. Vastav protsendimäär on eriti kõrge Kreeka (42,3 % struktuuriabist) ja Portugali (35,2 %) puhul.

5.2.10 Eesmärk-1-regioonide kõrval toetavad struktuurifondiinvesteeringud ka teiste regioonide majanduslikku arengut, millel on struktuuriprobleeme (mahajäänud tööstusliku arenguga piirkonnad, maapiirkonnad). Aruanne sisaldab andmeid uuematest uurimustest nende ühenduse toetuste tähtsamate mõjude kohta ajavahemikul 1994-1999: toetused aitasid sealjuures kaasa traditsiooniliste tööstusharude ümberstruktureerimisele ja majandustegevuse mitmekesistamisele, samuti töökohtade loomisele soodustatud piirkondadesse.

5.2.11 Täpne analüüs näitab, et toetused teaduse ja arenduse, innovaatsuse ja tehnoloogiase valdkonda olid uute töökohtade loomise ja seniste töökohtade säilitamise suhtes eriti tõhusad. Siiski on innovaatsuse võime – kui mõned erandid välja arvata – enamikes eesmärk-2-regioonides vähem arenenud kui EL progressiivsemates regioonides. See on vastuolus nende varustatusega infrastruktuuriga (eelkõige transpordi- ja telekommunikatsioonisüsteemidega) ning inimkapitaliga. Peale selle tehti suuri pingutusi tööstusharude saneerimisele ja keskkonna parandamisele (eriti linnastunud piirkondades).

5.2.12 Mis puutub toetustesse põllumajandusele, maaelu arengule ja kalandusele, siis sisaldab aruanne muuhulgas meetmete tulemusi, mida finantseeriti ajavahemikul 1994-1999 eesmärkide 5a ja 5b raames.

5.2.13 Suur osa Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) toetusvahenditest kasutati eesmärk-1-regioonide, aga ka muude EL regioonide toetamiseks. Ajavahemikul 1994-1999 aitasid ESF toetused leevendada tööpuudust (eriti pikaajalist tööpuudust) eesmärk-3-ja eesmärk-4-regioonides ja hooldisesid rahvusvähemuste olukorra ning meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamise eest.

5.2.14 Terve rida ühenduse algatusi koostöö ja võrgustumise edendamiseks kujutavad endast olulist täiendust ühtekuuluvuspoliitikale. Näiteks toetati INTERREG II raames riikidevaheliste võrkude ülesehitamist, regioonidevahelist kogemustevahetust ja teadmiste levikut. Isolatsiooni vähendamise osas on aga siiski pilt veel ebahühtlane. Mõnedes regioonides on maanteeühendusi ja sadamarajatisi oluliselt parandatud (näiteks Kreekas, Saksamaal ja Soomes), sellal kui tulemused teatud piirialadel (näiteks Portugal ja Hispaania vahel) on tagasihoidlikumad.

5.2.15 Sellele lisaks tõstetakse esile ühenduse algatuse URBAN tähtsust linnapiirkondade arengu ja elukvaliteedi parandamise jaoks.

5.2.16 Aruandes tõdetakse, et laienemine kujutab endast suurt väljakutset ühtekuuluvuspoliitikale. Struktuurifondi toetused hakkavad uutest liikmesriikides majandusliku konkurentsivõime parandamisel ja ühe elaniku kohta SKP lähendamisel EL keskmisele tasemele tähtsat rolli mängima. Liituvate riikide poolt on vaja hoolikat ettevalmistustööd, et suuta saada-vaid toetusi hallata ja kasutada. Ühinemiseelne abi peaks samuti olema teatud liiki harjutus, et kõnealused riigid saaksid õppida efektiivset ümberkäimist finantsvahenditega, enne kui nad pärast ühinemist palju mahukamaid toetusi hakkavad saama. Sellegipoolest tuleb programmide läbiviimise haldussuutlikkust ja detsentraliseeritust pärast 2006. aastat veelgi tugevdada.

6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märkused

6.1 Aruandes toodud tulemused näitavad, et ühtekuuluvuspoliitikal on ilmselgelt positiivsed tulemused.

6.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on aga siiski mures, kuna ühtekuuluvuspoliitika eesmärgid on liikmesriikides suuremal määral saavutatud kui regioonides. Vaatamata positiivsele tendentsile on siiski veel regionaalseid erinevusi nii

majanduslikus kui sotsiaalses arengus. Komitee viitab lisaks ka sellele, et need erinevused hakkavad laienemisega veelgi süvenema ja see kujutab endast kesksel väljakutset ühtekuuluvuspoliitikale.

6.3 Komitee jagab arvamust, et siseturu oluline avardumine seoses laienemisega pakub EL liikmesriikidele uusi, kuigi erinevaid võimalusi. Järjest süveneva vastastikuse sõltuvuse tõttu kaubanduse ja investeringute osas võib uute liikmesriikide majanduslik areng tingida majanduskasvu näitajate tõusu kogu Euroopa Liidus (struktuurifondid aitavad kaasa majanduslikule integratsioonile, nagu näitab kaubandus- ja investeringuvõogude liikumine nende vahel).

6.4 Peale selle tõdeb komitee, et struktuurifondidest ei saa kasu mitte ainult toetuskõlblike regioonide majandus. Suur osa mahajäänud regioonidele antud toetustest voolab ekspordi tõusu kujul EL arenenud piirkondadesse tagasi. Ajavahemikul 2002-2006 moodustas see tagasivool hinnangute kohaselt umbes veerandi (24,1 %) struktuuriinvesteeringutest eesmärgi 1 raames. Pikas perspektiivis avab nende piirkondade areng uusi turge ka piirkondade ja maade jaoks, mis on puhastoetajad, ja avaldab positiivset mõju nende majandusele.

6.5 Andmetest nähtub, et investeeringud koonduvad ebahühtlaselt majanduslikult dünaamilistesse regioonidesse riigis või kogu EL territooriumil, mis seab ühtekuuluvusriikide, aga ka ühinevate riikide valitsused erilise dilemma ette.

6.6 Positiivseks tuleb hinnata kooskõla paljude sektoripõhiste ühenduse poliitikate vahel ühtekuuluvusfondide osas (eelkõige põllumajanduse, kalanduse, transpordi, teaduse ja tehnoloogia, kutse- ja üldhariduse valdkonnas).

6.7 Olulised on ühenduse toetused ka regioonidele väljaspool eesmärki 1, kuna nad aitavad kaasa majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamisele.

6.8 Majandusliku arengu aeglustumisel on reeglina negatiivsed tagajärjed tööhõivele. EL15 tööhõivemäär on kaugel allpool auahnest eesmärgist, mille Euroopa Ülemkogu Lissabonis seadis. Keskmise tööhõive varjab siiski suuri erinevusi kogu liidu piires.

6.9 Demograafiline areng, eriti töövõimelise elanikkonna vananemine, mängib EL tööturu tuleviku jaoks otsustavat rolli. See areng tekitab hariduse ja elukestva õppimise erilise soodustamise vajaduse.

6.10 Demograafilised prognoosid selgitavad, et on oluline saavutada lähiaastatel kõrge tööhõivetase, et ennetada sotsiaalseid pingeid. See peaks olema kooskõlas tootlikkuse jätkusuutliku tõusuga.

6.11 Ollakse üksmeelel selles, et Euroopa majandus peab keskenduma teadmispõhiste tegevustele, innovaatsile ja uutele informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiatele, et muutuda konkurentsivõimelisemaks ning tõsta tööhõivet ja elatustaset. Ühesõnaga, küsimus on Lissaboni strateegia eesmärkide elluviimises.

7. Ühtekuuluvuspoliitika prioriteedid

7.1 Komitee tervitab EL ühtekuuluvuspoliitika ümberkujundamist ajavahemikuks pärast 2006. aastat, mis põhineb piiratud arvul prioriteetidel (I - lähenemine, II - regionaalne konkurentsivõime ja tööhõive, III - Euroopa regionaalne koostöö) ja mis tuleb ellu viia eelkõige Lissaboni ja Göteborgi strateegiate raames riiklikul ja regionaalsel tasemel.

7.2 Komitee on arvamusel, et aruandes sisalduvad andmed toovad ilmsiks vajaduse järgida ühtekuuluvuseesmärki laiendanud liidus veelgi suurema hoolega. Seetõttu on ta nõus, et lähenemiseesmärgi raames toetatakse eelkõige regioone, mille SKP ühe elaniku kohta on alla 75 % ühenduse keskmisest. Peale selle toetab ta ka regionide erikohtlemist, mida puudutab "statistiline efekt", mille jaoks on ette nähtud toetuste tase, mis on kõrgem kui 1999. aastal regionide jaoks phasing-out süsteemis fikseeritud.

7.3 Komitee toetab ettepanekut ühtekuuluvusfondi juhindumise lähenemiseesmärgi järgi. Ühtekuuluvusfond peaks sealjuures endiselt olema riikliku suunitlusega (st. liikmesriikidele, mille SKP on alla 90 % ühenduse keskmisest), ilma et tema kasutamist piiraksid regionaalsed kriteeriumid.

7.4 Komitee peab mõistlikuks ühtekuuluvuspoliitika laiendamist mahajäänud liikmesriikidest ja regionidest väljapoole (eelkõige selleks, et soodustada konkurentsivõimet ja vähendada erinevusi regionide vahel ning toetada Euroopa tööhõivepoliitikat) ning toetab keskendumist vähestele prioriteetidele konkurentsivõime valdkonnas (teadmispõhine majandus, juurdepääs, keskkonnakaitse ja sotsiaalkindlustus).

7.5 Komitee on samuti nõus, et teise prioriteedi raames saavad praegu eesmärk 1 alla kuuluvad toetuskõlbulikud regionid, mis ei täida toetuskõlblikkuse kriteeriume lähenemiseesmärgi raames, erikohtlemise osaliseks, et neid ülemineku- perioodi (phasing in) jooksul eraldi toetada.

7.6 Kuna piiriülene, riikidevahelise ja regionidevahelise koostöö soodustamine on olnud ja on edaspidi Euroopa territoriaalse integratsiooni jaoks oluline faktor, siis toetab komitee komisjoni ettepanekut seada lähtuvalt algatusest INTERREG saadud kogemustest uus eesmärk "territoriaalne koostöö", pidada sealjuures kinni kategooriatest "piireületav", "regionidevaheline" ja "riikidevaheline" ja võimaldada liikmesriikidele ka edaspidi hõlmata ka merealaseid kategooriaga "piireületav". Veelgi enam, piirkonnad mis jagavad piire uute liikmesriikidega, peavad kohanema uue situatsiooniga, spetsiaalne programm luuakse nende jaoks. Seetõttu on komisjon nõus suurendama oluliselt finantsvahendite eraldamist Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi jaoks võrreldes algatusele INTERREG ette nähtud finantsvahenditega.

7.7 EMSK toetab komisjoni kavatsust teha ettepanek luua uus õiguslik instrument "piiriüleste regionaalsete omavalitsus- asutuste" kujul, et lihtsustada koostööd liikmesriikide ja kohalike ametkondade vahel ja tugevdada sidemeid välispiiride taga (eelkõige uute naaberriikidega).

7.8 EMSK on nõus komisjoni arvamusega, et programmid tuleb üles ehitada "individuaalsete territoriaalsete eripärade integreeritud kontseptsioonile" ja peaksid arvesse võtma sotsiaalse diskrimineerimise eri vormide vastu võitlemise vajadust.

7.9 Komitee toetab seda, et komisjon omistab linnadimensioonile suurt tähtsust, arvestades seda vastavates tegevusprogrammides ja pöörates seega tähelepanu linnade probleemidele, tunnustades neid regionaalse arengu mootoritena. Nagu komisjon, nii peab ka komitee linnadevahelist koostööd territoriaalse koostöö võtmelemendiks.

7.10 Eriti tähtsaks peab EMSK lubadust uusi maapiirkondades kasutatud instrumente järjest enam ühisesse põllumajanduspoliitikasse integreerida ja toetuste juures säilitada praegune keskendumine suure mahajäämusega regionidele ja riikidele, mis kuuluvad lähenemisprogrammide alla. EMSK rõhutab, et maapiirkondade toetamine ei tohiks piirduda põllumajandustoodetega, vaid peaks hõlmama ka teisi maaelu arengut soodustavaid projekte

8. Haldussüsteem

8.1 Komitee on nõus piiritlema ühtekuuluvuspoliitika finantsinstrumentide arvu kolmeks (EFRE, ESF ja ühtekuuluvusfond) ja vähendama põhimõtteliselt nii eesmarke kui ka nendega seotud finantsinstrumente. See aitab kaasa programmide kavandamise lihtsustamisele ja tõhususele.

8.2 Komitee toetab koostöö tõhustamist liikmesriikide, kohalike omavalitsusasutuste ning majandus- ja sotsiaalpartneeride vahel.

8.3 EMSK peab samuti õigeks, et regionaalpoliitika territoriaalse mõju regulaarsele hindamisele omistatakse suurt tähtsust, kaasa arvatud mõju hindamine kaubanduse arengule, nagu soovitas komisjon.

8.4 Komitee on arvamusel, et komisjoni edaspidistes aruanetes tuleb naiste ja meeste võrdõiguslikkuse küsimusele ja ühtekuuluvuspoliitika hindamisele sellest seisukohast lähtuvalt rohkem ruumi pühendada.

8.5 Seoses haldussüsteemiga toetab komitee nelja põhimõtte – programmiplaneerimise, partnerluse, kontsentratsiooni ja lisanduvuse – säilitamist ning suurema detsentraliseerituse kaudu lihtsustamist. Komitee arvamuse kohaselt ei tohi suurem detsentraliseeritus aga kahtluse alla seada asjaolu, et komisjon peab programmide läbiviimist tähelepanelikult jälgima, hoolitsema regionaalpoliitika järjepidevuse eest EL tasemel ja takistama kõrvalekaldumisi eesmärkide täitmisest. Komisjon peab rangelt jälgima mitte ainult seda, et fonde hallataks korrektselt ja vigu välistataks, vaid ka seda, et finantseeritavad projektid täidaksid neid eesmärke, mille jaoks nad välja töötati.

9. Partnerlus struktuurifondide elluviimisel

9.1 EMSA võttis vastu arvamuse teemal "Partnerlused struktuurifondide rakendamisel", (1) milles toonitab eelkõige järgnevaid punkte:

9.2 Kaaskomiteed vastavalt struktuurifondide määruse artiklile 35 on tähtis punkt, millega tuleb tegeleda. Uued tähtsad ülesanded, mis antakse üle organitele või nende järglastele, nõuavad sotsiaalpartnerite kaasamise mehhanismide läbivaatamist.

9.3 Eelkõige tuleb hoolitseda selle eest, et majandus- ja sotsiaalpartnerite osalemine kaaskomiteedes oleks obligatoorne ja et neile antaks hääleõigus, kuna sel viisil muutub selgeks partnerite seisund selles organis arutatavate küsimuste osas.

9.4 Komisjon peaks andma tellimuse kaasajastatud uurimise koostamiseks erinevate partnerlusmudelite kohta riiklikul ja regionaalsel tasandil, mida saaks kasutada informatsiooniallikana vähemtuntud, kuid tuleviku seisukohalt oluliste tegutsemisviiside hindamiseks ja levitamiseks.

9.5 Komitee arvamuse kohaselt tuleb tingimata tagada, et isikud, kes peavad teatud programmi hindama, oleksid sõltumatud selle programmi läbiviimise suhtes pädevatest riiklikest ametkondadest; ka selles valdkonnas võivad institutsioonilised partnerid ning majandus- ja sotsiaalpartnerid tänu oma teadmistele konkreetsete meetmete tulemuste kohta tähtsat osa etendada.

9.6 Partnerite valik ja läbipaistvus nende ülesannete ja pädevuste osas on komitee arvates kõige suurema tähtsusega.

9.7 Tekib küsimus, kas on see on omavahel ühildatav, kui erinevates faasides kaasatud partnerid on samal ajal projekti rahastajad; partnerite valiku osas tuleb fikseerida vastavad sätted, mis tagavad, et partnerlusse ei kaasataks organisatsioone, mis alluvad riigile ja mille tegevuse sõltumatus on seega funktsionaalselt või struktuuriliselt piiratud.

9.8 Organisatsioonide kõrval, mida traditsiooniliselt liigitatakse majandus- ja sotsiaalpartnerite hulka (ametiühingud, tööstus-, talunike-, käsitööliste- ja kaubandusliidud, kolmas sektor, ühistud jne) tuleb ühenduse struktuuripoliitikasse eriti kaasata nn funktsionaalselt sõltumatuid institutsioone nagu kaubanduskoda, ülikoolid, sotsiaalelamuehituse asutused.

9.9 Partnerlusühenduste koosseisu ja võimaliku ebaefektiivsuse tõttu seoses funktsioonide kuhjumisega, mis pole otsuste läbipaistvuse ja sõltumatuse nõudega kooskõlas – nagu näiteks programmi planeerimise/nõustamise/hindamise juures isikute osalemine, kes on samas ka programmist tulusaajad – võivad tekkida probleemid.

9.10 Reeglina võib ebakõla või huvidekonflikti oht tekkida siis, kui otsustaja võib ka olla soodustatud isik struktuurifondi raames.

9.11 Peale selle on komitee arvamusel, et majandus- ja sotsiaalpartneritel peab olema õigus finantsabile ja erikoolitusmeetetele, et suuta oma ülesandeid piiramatult täita; see võimalus esineb praegu vaid harva ehk praktiliselt üldsegi mitte.

9.12 Mõningatel juhtudel tuleneb partnerite vähene osalus sellest, et neil ei ole piisaval hulgal ja piisava kvalifikatsiooniga spetsialiste, et tagada reaalne aktiivne osalemine struktuurifondi organites, kus nad saaksid ja peaksid osalema.

9.13 Komitee on arvamusel, et liikmesriigid peaksid eelkõige pöörama tähelepanu bürokraatiakulutustele ja neid mõistliku miinimumini vähendama. Seoses haldusmenetluste ülemäärase ja ebaproportsionaalse keerukusega, mis tavaliselt toob kaasa ebaproportsionaalselt takistusi ja tavaid, seatakse partnerluspõhimõtte sageli algusest peale kahtluse alla.

(1) Arvamuse, "Partnerlus struktuurifondide läbiviimisel" (CESE 1166/2003) nr 9, ELT C 10, 14.1.2004, lk 21.

9.14 Komisjoni arvates oleks suureks eeliseks, kui minimaalne osalus oleks fikseeritud ühenduse määrusega, mis jätkaks liikmesriikidele võimaluse sätestada osaluse ulatus detailsemalt riiklikes õigusaktides või rakendusaktides. Nende eeskirjade abil saaks luua võimalusi põhjalikumaks informatsiooniks ning majandus- ja sotsiaalpartnerite osalemise intensiivsemateks, stabiilsemateks ja pidevamateks vormideks.

9.15 Majandus- ja sotsiaalpartnerite roll, ettepanekute sisu ja kaasamise kord on struktuurimeetmete ettevalmistamise, finantseerimise, järelvalve ja hindamise faasis paratamatult erinev. Seetõttu tuleb selgeks teha, mida partneritelt oodatakse, milliseid meetmeid peab partner programmi suurima võimaliku edu tagamiseks võtma, millistel tasanditel partnerid osalevad ja millistesse poliitilistesse ja tehnilistesse organitesse tuleb partnerid kaasata

9.16 Partnerlus on otsustava tähtsusega 2 struktuurimeetmete faasis:

- vahendite programmeerimise ja põhimõteteliste otsuste "poliitilises" faasis nii Ühenduse kui ka riiklikul tasandil;
- järelvalve ja hindamise faasis.

10. EMSK panus käimasolevasse debatti teemal "Uus partnerlus ühtekuuluvuse heaks: lähenemine, konkurentsivõime ja koostöö"

10.1 Ühtekuuluvuspoliitika prioriteetid

10.1.1 Komitee pooldab komisjoni kavatsust luua lähemispoliitika raames konkreetne mehhanism, mis leevendaks äärealade ja pidevate struktuuriprobleemidega regioonide mahaääramust.

10.1.2 Komitee soovib erinevate regioonide jaoks kavandatud toetusstrateegia raames kontrollida, mil määral käsutuses olevad kvantitatiivsed andmed majanduslikke ja sotsiaalseid edusamme ka reaalsuses peegeldavad ja mil määral nad tulevad niisuguste väliste faktorite statistilistest mõjudest, mis nende regioonide majandusliku ja sotsiaalse olukorra jaoks on sageli ebaolulised (nagu näiteks off-shore filiaalid, mis moonutavad kasutatud näitajaid).

10.2 Sektoripõhiste ühenduse poliitikate komplementaarsus

10.2.1 Komisjon on arvamusel, et sektoripõhiste ühenduse poliitikate komplementaarsus on ühtekuuluvuseesmärgi seisu-

kohast eriti tähtis. See kehtib eriti niisuguste valdkondade kohta nagu teadus ja arendus, informatsioonihiskond ja transport. Komitee toetab komisjoni kavatsust kanda hoolt selle eest, et ühtekuuluvuse ja konkurentsi aspektide tasakaalustatud arvestamine saaks erinevate ühenduse poliitikate keskseks punktiks.

10.2.2 Silmas pidades asjaolu, et enam kui 50 % teaduse ja arenduse jaoks määratud fondi vahendeid saab osaks peamiselt väga piiratud arvule EL regioonidele, soodustab komitee esmajoones komplementaarsust sektoripõhiste poliitikatega, et tasakaalustada seda ülemäärast kontsentratsiooni ja luua tingimusi tehnoloogiasirdeks regioonide vahel.

10.3 Eelarve

10.3.1 Vastavalt ülesannetele, mis liikmesriigid on andnud EL-le seoses laienemiseesmärkide ja Lissaboni strateegiaga, oleks ebamõistlik eeldada, et jäädakse praeguste eelarvemahtude juurde. Viimasel aastal on EMSK vastu võtnud mitmeid arvamusi, milles nõuab Ühenduse eelarve ülempiiri tõstmist. Pidades silmas komisjoni poolt perioodiks 2007-2013 koostatud finantsperspektiivi raames kindlaks määratud ülempiiri 1,24 %, peab EMSK fakti, et ühtekuuluvuspoliitikale on ette nähtud 0,41 % (0,46 % kaasa arvatud eraldatud vahendid maaelu arengule ja kalandusele), vaid selle tagajärjeks, et koguvahendite ülempiir on tasemel, mis on EMSK arvates liiga madal ettepanud ambitsioonikate eesmärkide saavutamiseks.

10.3.1.1 Kuna tulevikus on vaja rohkem finantsvahendeid, et toime tulla laienemisest tulenevate suuremate regionaalsete erinevustega, peavad esmajoones praegu ühtekuuluvuspoliitika poolt soodustatud regioonid panema õla alla laienemise kulutuste kandmisele, kuna nad hakkavad saama de facto vähem ühenduse vahendeid.

10.3.1.2 Komitee peab seda olukorda poliitilises ja majanduslikus mõttes lubamatuks, kuna see on vastuolus laienemiskulude ühtlase jaotumise põhimõttega.

10.3.1.3 Komitee ei saa aru, kuidas liidu laienemise ja süvendamise ühtset poliitilist eesmärki saab ühitada stagneeruva või isegi väheneva kulutuste hulgaga, kuigi see eesmärk nõuab liikmesriikidelt hoopis enamat. Komitee taunib sealjuures ühekülgselt ettekujutust Euroopa integratsiooniprotsessist, mis tuleneb ainuüksi konjunktuuriilistest raskustest ja mõnede selles protsessis osalevate otsustajate puudulikust ettenägemisvõimest.

11. Muud soovitused

11.1 Komitee peab äärmiselt tähtsaks fikseerida suure objektiivsuse ja järjepidevusega majanduslikud, sotsiaalsed ja territoriaalsed kriteeriumid, mille alusel prioriteedi "Regionaalne konkurentsivõime ja tööhõive" jaoks ette nähtud vahendid liikmesriikide vahel jagatakse. Sealjuures pälvivad mitte ainult majanduslikud, vaid ka sotsiaalsed kriteeriumid suurt tähelepanu.

11.2 Fondiinterventsioonide läbiviimise osas on komitee arvamusel, et institutsiooniliste, majanduslike ja sotsiaalsete partnerite kaasamise uute vormide (mis ulatuks märksa kaugemale kui osalemine planeerimis-, haldus-, järelevalve- ja hindamisorganites) väljatöötamise kallal tuleb veel vaeva näha.

11.3 Komitee toetab ettepanekut rakendada mehhanisme üldtoetuste eeskujul ja kohustada liikmesriike neid mehhanisme kasutusele võtma – vähemalt ühenduse toetuskontseptsioonide väikse osa puhul. Nende mehhanismide eelised on väiksed halduskulud, kiirus ja liikmesriikide eelarve koormamata jätmise (arvestades riigieelarvete reeglina pingestatud olukorda).

11.4 Peale selle tuleb toetada avalik-eradiigulikke partnerlusi, ühe võimalusena kuidas ületada riigieelarvete pingestatud olukorda avalike finantside valdkonnas ning kindlustada nende pikaajalist finantseerimist.

11.5 Komitee on arvamusel, et eeskirju ettevõtte ümberkolimisega seotud kuritarvitamiste vastu võitlemiseks tuleb karmistada, eelkõige peaksid olema kehtestatud kõrgemad trahvid ja saadud toetuste tagasimaksmine, kui tõendatakse, et desinvesteering ei tulene konkreetse tootmisüksuse ökonoomsuse puudumisest, vaid kavatsusest teisaldamisega saada toetusi juurde.

11.6 Komitee arvamuse kohaselt tuleks ettevõtluse toetamise raames väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele nende sotsiaalse ja majandusliku rolli tõttu rohkem tähelepanu pöörata – eelkõige nende võime tõttu luua töökohti ja heaolu ning nende suure panuse tõttu selle regiooni arendamisse, kus nad asuvad.

11.7 Kokkuvõtteks kujutab majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika elluviimine laienenud EL-s kindlasti endast ühte kõige suuremat väljakutset, millega EL-l tulevikus silmitsi tuleb seista. Kuna ühtekuuluvuspoliitika on tähtis faktor EL regioonide ja rahvaste lõimumise jaoks, siis kutsub komitee liikmesriike üles reforme edukalt ellu viima ja tänu sellele unustama hiljutisi tagasilööke integratsiooniprotsessis, nii et kodanikud saaksid taas uskuda Euroopa ülesehitamisse.

11.8 Komitee peab otsustavaks seda, et liikmesriigid – sõltumata liidu vastavatest meetmetest – jätkaksid ja tõhustaksid oma pingutusi ühtekuuluvuspoliitika valdkonnas.

11.9 EL ühtekuuluvuspoliitika uue struktuuri ja prioriteetide põhjused peituvad ühelt poolt laienemises ja teiselt poolt käsituses olevate vahendite piiratud hulgas – kuid mitte regionaalsete ja sotsiaalsete erinevuste tegelik vähenemises. Järelkult arvatakse mõned liikmesriigid ja regioonid, mis siiani olid Euroopa ühtekuuluvuspoliitika suured kasusaajad, järk-järgult olulise osa instrumentide kaudu soodustuste saajate ringist välja. See ei tähenda ilmselgelt aga seda, et nad on taotletud arengu- ja ühtekuuluvustaseme juba saavutanud; pigem pälvivad nad ka tulevikus kohast tähelepanu liikmesriikide eelarvepoliitika raames.

Brüsselis, 30. juuni 2004.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Roger BRIESCH